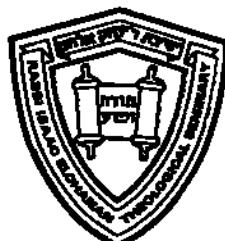

The Abraham Arbesfeld
Kollel Yom Rishon
Sunday Morning Learning Program for Men

[W W W . K O L L E Y O M R I S H O N . O R G](http://WWW.KOLLEYOMRISHON.ORG)

מסמל גאולה,
לגאולה,

Rabbi Yonason Sacks
ט' אדר ב' תשס"ח • March 16, 2008

1) משנה – מס' ברכות (יב:)

מזכירין יציאת מצרים בלילהות. אמר רבי אלעזר בן עזריה: hari ani cabin שבעים שנה, ולא זכתי שתאמר יציאת מצרים בלילה עד שדרשה בן זומה. שנאמר: (דברים ט"ז) למן תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך. ימי חייך - הימים, כל ימי חייך - הילוות; וחכמים אומרים: ימי חייך - העולם הזה, כל - להביא לימות המשיח.

(2) רב"א (שם)

אמר רבי אלעזר בן עזריה hari ani cabin שבעים שנה ולא זכתי שתאמר יציאת מצרים בלילה עד שדרשה בן זומה כתוב הארץ"ד ז"ל תמה אני בתהלה שלא היו מזכירים יציאת מצרים בלילה נמצאה שלו והוא אומרם לא פרשת ציצית ולא אמת ואמונה אם כן שתים לאחריה היכא משכחת לה, ונראה לי כי מה שאמור ולא זכתי שתאמר מן התורה קאמר ולעולם היו קורנים פרשת ציצית ואמת ואמונה מדברי חכמים ע"כ. ואני תמה על זה על הקושיא ועל תירוץ דודאי לא היו קורין אותה פרשה כלל וא"ה היו אומרים שתים לאחריה אלא שלא היו אומרים אמת ואמונה אלא מודים אנחנו לך כדאיתא לקמן בפ' היה קורא [י"ד ב'] גמ' אלו הן בין הפרקים, ולא שייהו אומרים כאותו נוסח שאמרו שם שמזכירים בו יציאת מצרים אלא שמשם אנו למדים שלפי הפרשיות שהיו קורין היו עוזין נוסח הברכה שלאחריה ולעולם לא היו קורין פרשת ציצית ולא היה אומר לא זכתי שתאמר ולקמן בפ' היה קורא ממשע שבמקצת המkommenות לא היו קורין אותה כלל, והג' משמע בירושלמי דאמרו שם מפני מה תקנו בשחר שתים לפניה ואחת לאחריה ובערב שתים לפניה ושתים לאחריה ואמרו חד אמר כדי להשות מדת ים ומהת לילה כלומר דבשחר קורא שלש פרשיות ושלש ברכות הריש ובערב שתי פרשיות וארבע ברכות הרי שיש כדי להשות מדת ים למדתليل, וחדר אמר משום שביע ביום הלתיך דאלמא פעמים שלא היו קורין פרשת ציצית ולא אמר כלל וא"פ כי אין הינו מברכין שתים לאחריה ופירוש שביע כלומר שביע ברכות, ובמדרשי תלמידים מצאתי במזמור שגון לדוד וזה שאמר הכתוב שביע ביום הלתיך, אמר ויב"ל אלו שביע מצות שברקיאת שמע יוצר אור ואהבה הרבה שמעה ויאמר ואמת ויציב וגאל ישראל, ולפי שאין מצות ציצית ערבית מוסף פורש סוכת שלום.

(3) רמב"ם – הל' קריית שמע (א:א-ג)

הלכה א: פעמים בכל יום קורין ק"ש בערב ובבוקר, שנאמר ובשכבה ובוקומך בשעה שדרך בני אדם שוכבין וזה הוא לילה, ובשעה שדרך בני אדם עומדים וזה הוא יום.

הלכה ב: ומה הוא קורא שלשה פרשיות אלו הן: שמע והיה אם שמעו ויאמר, ומקדימין לקרות פרשת שמע מפני שיש בה יהוד השם ואהבתו ותלמודו שהוא העיקר הגדול שהכל תלו בו, ואחריה והיה אם שמעו שיש בה צווי על (וכירתה) שאר כל המצות, ואחר כך פרשת ציצית שגם היא יש בה צווי זכירת כל המצות.

הלכה ג: ע"פ שאין מצות ציצית נהוגה בלילה מפני שיש בה זכרון יציאת מצרים ומזכוה להזכיר יציאת מצרים ביום ובלילה שנאמר למן תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך, וקריית שלש פרשיות אלו על סדר זה היא הנקרת קריית שמע.

(4) אור שמח (שם)

ומזכוה להזכיר יציאת מצרים ביום ובלילה כו'. הארי החי (שאגת אריה) בסימן ט' י"א הארי בדין הזורת יציאת מצרים, ויש לפפקפ על דבריו بما שהשיג על ר宾נו ז"ל, ועוד כי חפשתי בדבריו ובינו בספר המצוות ולא מצאתי שימנה ממצוות יציאת מצרים להזכיר בכל ימות השנה, רק בלילה ט"ז של ניסן דוחגדת לבן ביום ההוא (שמות יג, ח), ומקרה (שם שם, ג) דזכור يوم הזה כו', הלא דבר הוא, וכן בחיבורו לא הזיכר זה למצווה בפני עצמו, רק בהלכות קריית שמע כתוב כאן דעתו להזכיר יציאת מצרים.

לכן אמין א דעיקר מצוות יציאת מצרים להזכיר מקרה (דברים טז, א - ג) דלמן תזכור את יום צאתך מארץ מצרים, פשطا דקרא מיירי בחודש האביב, ועשית פסח, ולא חאל עליו חמץ כו', כי בחפזון יצאת כו' למן תזכור את יום צאתך כו', וכן מדוידך להזכיר מעשה עמלך, ומקרים בפעם אחת לא תשכח דקרה, או דלמן תזכור היינו ע"י מצות תפילין וימים טובים שבهم אנו זכורים יציאת מצרים, ולכן לא כתיב בלשון צווי, והוא דקרו להגמרה (ברכות יד, א) דאוריתא, היינו דיש תקנות חכמים שאין זה רק משום משמרת, וכמו נתילת ידים וכ"ב, ויש שהוא משום עניינים שנתחדשו אחרית מתן תורה, כמו קריית מגילה וכי"ב, ויש עניינים שהם להפקת רצון הבורא, אף כי לא הティיל ולא הזכיר בתורת הוכה, בכ"ז כאשר ראו ראש הכנסתה כי זה הפקת רצון הבורא לאופן היותר נרצה התהיכבו זהה, וזה אל תבוז כי זקנה אמרך כו' (משלי כג, כג; ברכות נד, א) והנה באשר אנו רואין שהבורה יתברך הגיד בתורתו שלתכלית זה יצאו בחיפזון, ומפני זה צווה בפסח ובשאר מצות למן תזכור כו' כל ימי חייך, תקנו אבותינו לזכור בפה מלא יציאת מצרים בכל יום, ולהודות לו על זה, וזה השלמת רצון הבורא יתברך [ועל כי"ב אמרו בירושלמי (עיין סוטה פ"ה ב') דלא מחוור] בגין מקרי פ"ה ב' בלבד אשר החמירו בספיקו כאשר החמירו בספק דברי קבלה לפי שיטת האחرونנים [ועיין תוספות ב"ק דף פ"ט ע"ב ס"ד"ה לא מפסיד ואין כו'].

ומצאנו לשון דאוריתא על ענין כזה במסכת תענית דף כ"ח ע"ב, הלל דראש חדש לאו דאוריתא כו', אבל הלל דחנוכה כו' כדאוריתא דמי, לשון רשי' (ד"ה מנהג) וכן פירושו תוס' בחגיגה י"ח (ע"א ד"ה חולו) הא דאמר במוק' (יא, ב) אלא אפילו חוש"מ דאוריתא, לדפי שיש לו סמך מדאוריתא, ע"י"ש היטב, וכן כתובות נ"ב ע"ב הא נמי דאוריתא היא דכתיב (ירמיה כט, ו) קחו נשים כו', וכן גיטין לו ע"א דאוריתא הוא (ירמיה לב, מד) וכותב בספר, ועיקרו דאמת ויציב אינו רק לברכה לקריית

שמע, וכמו דתני באთוספהא (ברכות פ"ב ה"א) הקורא שמע בבריך לzechir יציאת מצרים באמת ויציב, ואם נאמר דעתקו איןו רק מושם יציאת מצרים א"כ לא או אורחיה דתנא לומר כן, וכן איתא תמן, צריך בה להזכיר קריית ים סוף ומכות בכורות, ואיפה מצאנו זה בכתב, ולשון צריך נקייט בתרווייהו, דשנihan דרבנן [שוב ראיתי במדרש שמות רבה (כב, ג) הקורא את שמע צריך להזכיר קריית ים סוף ומכות בכורות באמת ויציב, ואם לא הזכיר אין מחוירין אותו, אבל אם לא הזכיר יציאת מצרים מהזירין אותו וכו', ודוק].

ולפי זהathi שפיר דבריש מי שמתו בירושלים (ברכות פ"ג ה"א) מיתי הא דפטור אבל מן התפלין קרא (דברים טז, ג) ולמען הזהר את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך, ימים שאתה עסוק בהן בחיים, ולא במתים, והיינו דעתך קרא קאי כמו דפרישת, ובתפלין כתיב (שמות יג, ט) והיה לך לאות כר' ולזכרון כו' כי כו' הזמיאך ד' מצרים, עיין רשי' שם (שם, ח), ולפ"ז אפשר דנסים פטורות מציאת מצרים, משומ דחוינן דפטורי בעיקרה דזכור יציאת מצרים דילט"ז, ונשים הוואיל ואיתנהו במצוות עשה שהזמן גורמא, ולא נוכל לומר דקרה מען הזהר קאי מצאה לפירוש רש"י (דברים טז, ג), ונשים הוואיל ואיתנהו במצוות מחיבות ג"כ בזה, דלא נמסר לנו היקשים לממוד, ועוד דכל השנה פטורים, משומ דתפלין דעתך דדהו לזכרון יציאת מצרים וכן מצרים וכן יציאת פטורים, וכך גם הכלמים לא חיבבו אותם, וזה נזכר, והוא דפרק הגمرا (ברכות) בדף כ"א ע"א הנן בעל קרי וכו', ואי ס"ד אמרת ויציב דאוריתא לבורך לאחריו כו', פירוש, כיון דחוינן דמחמיר שמואל לעניין ספיקא ביציאת מצרים טפי מקראית שמע, וכיון דחוינא דהקלו חכמים בבעל קרי לעניין קריית שמע, אף על גב הדמי דרבנן ובספקא דילאה איןו צריך לחזור, כל שכן לעניין יציאת מצרים, פירוש, אף על גב דצורך להזכיר יציאת מצרים.

ובזה יבואר לנו מה דקשה טובא לשינויו אדראה קריית שמע, והוא קשה להנק אמראי דמערבא (ברכות יד, ב) דאף על גב הצורך להזכיר יציאת מצרים בלילה בכ"ז לא אמרו ויאמר, וכן רב אמר לא תיחיל, א"כ במשנתינו דקחני דינא דבעל קרי אטו מי לא מيري בלילה דקורא שמע ואינו אומר פרשת יציאת, ושוב הוה אמרת ואמונה דאוריתא, ואמאי לא יברך לאחריה, דוגמא דברכת הון, וראיתי בשאגת אריה סימן י"א שעמד בהזח ותרוץיו דחוקים, ולפ"ז אתה שפיר, דאף על גב דהם סבורו דמצורין יציאת מצרים מכל מקום איינו רוק מדרבן, ואפשר דאף על גב דבזה לא יחולקו עליו חכמים וחבירא דבספק חזור, מ"מ לא הקילו חכמים לבעל קרי רק בקריית שמע דהמי דאוריתא, וכמו דפרישת דכל הקושיא איינו רוק דאם הקילו חכמים לקריית שמע דעל ספק שלא איינו חזור כל שכן על אמרת ויציב, אבל הם סברו דקריית שמע דאוריתא, ושמואל דסובר דהמי דרבנן ואיפלו הכי הקילו בבעל קרי סbor דמצורין פרשת ויאמר בלילה, ודוק.

ועוד אפשר דעתך הזכרת יציאת מצרים דקרו סמיך עליה ורק על ההזרכה דיום, וודרש דכל (ברכות יב, ב) איןו מפורש כמו הך דיום צאתך כו', ובפרט למה דפרישת דלמדי כוונת התורה מתפלין להזכרת יציאת מצרים קאתי, א"כ ודאי עקרו איינו בלילה, וכן כתבו תלמידי ר"י (ברכות א, א בדף הר"ף) דמהאי טעמא איינו צריך להזכיר בלילה אם קרא מפלג המנחה, עיין (בשאגת אריה) בסימן ח' מה שהשיג ע"ז, ולפ"מ"ש לא קשיא מיד' עיי"ש, ומה שכחוב רביינו ומוצה להזכיר יציאת מצרים איינו רק מדרבן, וידעת כי הוא חדש מאד, בכ"ז הגדתי אשר עם לבבי, ויש להאריך בזה, דנראה מהגمرا ורמב"ם זמינים של יציאת מצרים הוא נכלל בזמנן קריית שמע, כמו שכחוב רוג' פרשיות אלו הן על סדר זה היא נקראת קריית שמע, ועל זה כתוב כל הלכות קריית שמע והזמנים, ודלא כמו שכחוב השאגת אריה, ואין להאריך, והמבחן בין, שוב ראיתי מה שכחוב בגבורות ד' המורה"ל מפרק בפרק ב' עווי"ש.

ומה שכחוב להשיג בסימן י"ו"ד על תירוץ הר"ש בתוספות דף כ"א (ע"א ד"ה ספק) דאמית ויציב קרי לפרש ציצית ג"כ עיי"ש, עיקר השגתו דודאי כיון שקרא ב' פרשיות הראשונות, ומספקא לה אמ קרא פרשת ציצית, אף על גב דכבר קרא ב' הרשותה מ"מ צריך להזור ולקרוא כתיקונו אף אם אמר אמרת ויציב, ותמק' תידוחתי מהך דכתבו תלמידי ר"י (ברכות ט, א בדף הר"ף) על טעה בין פרק לפוך כו' דאפשרו לשמואל חזור לרואה יעוז'ש, ובמחכה"ג אינה, דעת כאן לא שמענו מהתאם רק ביזוד שגמר פרשה אחת וצריך להזכיר אחרת, או באמצעות הפרק, שהוא ידע שעומד באמצעות הפרק, א"כ מאית אמר, שיתחל ל��וח עכשו באמצעות פרק דלא מספקא, או מפרק שיידע שודאי לא אמרו, נמצאו שמה שציריך עכשו לקרוא מצד הודהיא לא קרי כתיקונו, דמתחליל באמצעות מאספקה או מפרק האחדון וכ"י, אבל הכא מאספקה לה אמ קרא פרשת ציצית, ואם כבר קרא הרי קרא כתיקונו, וע"ז ודאי מספק איינו צריך להזור ולקרוא, ולא עדיף מאילו ספק לא קרא קריית שמע כלל לשמואל, דקאמר איינו חזור וקרוא, וכן כתוב הרשב"א לדין דספק קרא שמע חזור וקרוא א"כ צריך להזור כל הג' פרשיות, ולא אמרין דרכ פ██וק ראיון חזור וקרוא, משומ שכיוון שהוא קרא צריך להזור ולקרוא כתיקונה, ומהאי טעמא פ██ק רביינו (פ"ב הי"ג) דקורא עם הברכות, ואיפלו הכי כתוב הדין (שם) בספק ברוך או לא איינו חזור ומברך, אלמא דעתך דהיכי דיש עליון חיבוק לקרוא עוד שוב צריך לקרוא אף הספק וכתייקנו, אבל לא בספק קרא פרשת ציצית, וככ"ל בלשון תלמידי ר"י, ובודאי הסופר לא דוק, וזה פשוט, וכן לפ"ז מה שהשיג על המג"א (או"ח סימן ס"ז סק"א) בסימן י"א איןו השגה, ובדרבי המג"א נכוונים, דקאי על ספק אם אמר אמרת ויציב פרשיות הראשונות ודאי קרא, ועיין קו"א] דשפיר כתוב דלפי' (הר"ץ) [הר"ץ] (ברכות עא, א תוד"ה ספק) צריך לומר אמרת ויציב, דאפשר שכבר תיקן למגמי, שאפשר שפרשタ ציצית כבר אמר, וכמו דפרישת, דאף דהתחליל כבר בקריית שמע, מכל מקום מה דהמי דרבנן ומספקא לה בהזר דרבנן להזיריהו איינו צריך להזור ולקרוא, ודוקא דעתה בין פרק לפוך וככ"ב דאייכא מה דלא קרא בודאי צריך להזור ולקרוא כתיקונו, ועיין מה שכחוב בחידושי למסכת מנחות בעניין ספיקה, דספק דהמי תועלויות לוודאי הוי כודאי דרבנן, וזה פרט אורך וערוך אצל' בביואר ירושלמי דיומא (פ"ד ה"ג, ועיין לקמן הלכות עברות יוחכ"פ פ"ה ה"כ"ה) דכניטה לצורך ספק של ודא העיד הוי כודאי, ואcum"ל, ומה שהקשה על שיטת הר"ף בסימן י"ד דאי"כ תרתי ל"ל, ליתני ספק קרא שמע ואמת ויציב או לא חזור ואמר אמרת ויציב ואינו אומר קריית שמע עיי"ש, ובמחכתה"ג זה גופיה אשומעינן, דאף על גב דלא אמר אמרת ויציב בודאי לא אמרין אם איתא דקרו שמע וראייה סירפה נקייט וואתאי לאמר אמרת ויציב, דזה לא אמרין ודוק ב' ע"ז.

(5) רשב"א – פירושי אגדות (שם)

תניא אמר להן בן זומר לחייבים וכי מזכירין יציאת מצרים לימות המשיח. גם זו אחת מטענות החולקים עליינו, כי מכאן יראה שמצוות התורה למן, והוא שקר"ש ומצוות הפסח והמצה ומניעת החמצז, לזכרון יציאת מצרים, כדכתיב ובחחת פסח לה' אלהיך, לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עוני וגורי [למען הזכור את יום צאתך מארץ מצרים], הנה שזו על עשיית הפסח ומניעת החמצז. ואכילת המצאה כד שנזכר מכאן כך יציאת מצרים, ואם אין מזכירין יציאת מצרים לימות המשיח כדעת חכמים, אם כן אף הפסח והמצה ומניעת החמצז בטלים, שלא נזכיר בהם רק לזכור יציאת מצרים, וכבר אמרו שאין מזכירין יציאת מצרים לימות המשיח.

וחובשים עוד לחזק טענתם עליינו, מהה שאמרו בנדזה פרק האשא, בגין שאבד בו כלאים הרוי זה לא ימכרנו לנו ולא יעשנו מרදת לחמור, אבל עשווה תכרכין למת, אמר רב יוסף זאת אומרת מצאות בטלות לעתיד לבא, ופליגא דר' אמר דבר ר' ינא לא שננו אלא לסתופדו, אבל לקוברו אسو, והטוענים האלה מפרשין "לעתיד לבא" – לאחר התchiaה, ולומר שאילו לא היו מצאות בטלות לאחר התchiaה היה האسو לקוברו בגין כתובות בפרק דיני גזירות אמר רב חייא אמר רב יוסף עתידין צדיקים שייעמדו לבבושהן ק"י מהטה, ואמרו שעל כן אסר ר' אמלוקובו לדעתו שאין בטלות. וכן מביאין עליינו עוד טענה, מהה שאמרו בתקילת פ"א דעת"ז כי לעתיד לבא כשהיא יתברך מהיבט את האומות על שלא קבלו את התורה, יאמרו לפניו: רבש"ע תנאה לנו מראש ונעשרה, אומר להם: שוטים, מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת מי שלא טרח מהיין יאכל, אלא אף על פי כן מצוה קלה יש לי וסוכה שמה, לכו ועשו אותה. והקשו שם,ומי מצי עבדי הци, והאמר ר' יהושע בן לוי מאי דכתיב אשר אנכי מצוך היום לעשותם ולא למחר לעשותם, והטוענים האלה מפרשין "מהחר" – לאחר התchiaה.

וזו היתה תשובי: דע כי מצאות הפסח והמצה ומניעת אכילת חמץ אין מחיוב זכירת היツיה, ויגלה לך זה, מהה שהיבט הקב"ה במניעת עשיית הפסח כרת, דכתיב וחרל לעשות הפסח ונרכחה, וכן חייב באכילת חמץ ברות, דכתיב כי כל אוכל חמץ ונרכחה, וכן חייב באכילת חמץ כרת, דכתיב כי כל אוכל חמץ ונרכחה, ובאכילת המצואה לא חייב רק בעשה, דכתיב בערב תאכלו מצאות. וайлו הטעם כאן וכאן מחמת הזכירה בלבד, למה חייב כאן כרת וכאן לא חייב אלא עשה וכל הציווי משורש אחד. והכתב שאמור לעמץ תזכור את יום צאתך, אינו שב אל עשיית הפסח ולמניעת חמץ ואכילת מצה, שайлו היה כן, היה המקרה מהפרק שהיה ראיו לומר: שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עוני לעמץ תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כי בחפזון יצאת מארץ מצרים, אבל בהקדימו "כי בחפזון" ואחר כך אמר "למען תוכור", ראייה מוכרת שתטעם "למען תוכור" אינו קשור עם שבעת הימים, רק קשור הכתוב כן, לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עוני כי בחפזון יצאת מארץ מצרים, ולמען תוכור את יום צאתך, ר"ל כדי שלא יעבור דבריהם אלו מזכרונו, תוכור בפה בכל יום צאתך מארץ מצרים. ו"למען תוכור" כמו לעונת שורך וחמורך, שאין הכוונה שם שתהא מצות השבת כדי שינוי בו השור, רק לזכור חידוש העולם, כאמור בפרשת עשרה הדברים כי ששת ימים עשה הה, על כן צוκ ה' אלהיך לעשות את יום השבת, רק פירושו ולמען שחשות ביום השבעי ולא תבא לידי שעיטה מלאכה, ינוח גם שורך וחמורך, ויש "למען" כיווץ זהה. ומכאן יצא לרבותינו זיל מצות הקרייה ביציאת מצרים בכל יום לעמץ תזכור מה שלא דרשׁו כן בلمען תוכרו ועתיהם את כל מצותי. ומעטה גם לדברי חכמים שאומרים שאין מזכירין יציאת מצרים לימות המשיח, לא יתבטלו מצאות הפסח והמצה ומניעת החמצז.

ואם הטעון עלי מבטול קריית שמע, ר"ל יציאת מצרים, שהיא מצוה ממצוות התורה, דע שאין הכוונה בקורת שמע רק כדי שנזכיר בפה הנשים שעשה לנו ה' יתברך כשהוזיאנו מארץ מצרים אחר היותנו עבדים פרוכים דלי הכה, ותחת סבלות מלך ועם קשה, ועם הזכירה נקבע בנפשותינו שהוא המשגיח והיכול שלא ימנענו מונע בשום צד. ועוד שנתחזק בנפשותינו מידת הבתחון חזק רב. ועל כן באה האזהרה על זה במקומות ורכבים בזיכירות האותות והמופתים והיד החזקה. ואחר היהת התקלית בזיכירת הפה ביציאת מצרים מהטענה הזאת, הנה גם התקלית הוה שמור בהזיכרנו קיבוץ עם ממושך וממורט בעמיהם הנוראים מהארצות הרחוקות מצפון ומשם, ותהי הכוונה היא יותר חזקה בהיות ההזיכרה באותות ובנסים יותר חזקים, א"כ אין מצוה מתבטלת בזה כלל.

והטענה שטענו עליינו מ"ש בנדזה מצאות בטלות לעתיד לבא, דע כי המידה הבא סמוך ממש, כאמור בchorot כליזין בשבת כדי שלא תהא מכשילן לעתיד לבא, ואמרו בעוכר בימים היכפורים להקביל פני רבו שמוטר לחזור כדי שלא תהא מכשילן לעתיד לבא, וממצוות בטלות לעתיד לבוא שאמרו, ביאורו לאחר המות משוש, רצוני, שהמתים בעודם פטורים מן המצוות, והוא שהביאו שם ראייה מן הכתוב בתמitem חפשי, כיוון שמת אדם נעשה חפשי מן המצוות.

ואם תאמר, שעודנו מת, איך חולק ר'امي ואמר שאינו פטור, ואינו בן מצות. דע כי לדעת ר'امي המת כתינוק שלא הגיע לכלל מצות עצמו, ואילו ראנecho עבר אין בית דין מצוין להפרשו כמושך ביבמות פרק חרש, ועם כל זה אנו מוזהרין עליו שלא להאכילו בידים ושולא להעבירו על המצוות בכוונה, וכמו שאמרו שם לא תאכלום כי שקום הם, קרי ביה לא תאכלום, להזחיר את הגדרלים על הקטנים.

ואם תשאל עוד אם כן מפני מה אסר ר'امي לקוברו בגין שאבד בו שעטנו והתייר לספדו. דע כי מצות איסור הכלאים תלאה הכתוב בלבישה, דכתיב לא תלבש שעטנו, ואעפ' שמצוינו כתוב אחד אומר ובוגד כלאים שעטנו לא יעלה עליך, הרי אמרו שהלבישה גילה על העלייה שלא אסורה תורה עליה אלא דרך לבישה ומכאן אמרו מוכרין כסות מוכרין כדרכן וללביד שלא יכוונו בחמה מפני החמה ובגשימים מפני הגשימים, ולפיכך כשפושין אותו על המת לסופדו אין בעניין זה איסור, שאינו דרך לבישה, אבל לקוברו בו שהוא דרך לבישה אسو.

ורב חייא בר יוסף שאמר בכתובות שעתיד הקב"ה להעמיד הצדים לבבושיםם, יסבירו כדעת ר'امي שאסור לקוברו, ורב יוסף ור' יוחנן שהתירו אף לקוברו, לא יסבירו כר' חייא בר יוסף שאמר בכתובות שלבבושיםם הן עמדים. ושמא גם לדעת ר' חייא בר יוסף אין הכוונה שייהיו עמדין באותן מלבושים ממש עד שם היה שם חוט אחד של צמר ואבד בו שייה החוט הזה

لتוכו, אלא הכוונה בזה שהיא עומדת לבושין בק"ו שהביא מחייבת, ומה חיתה שנקברת ערוםה יוצאה לבושה, צדיקים שנקברין לבושים כל שכן שעומדים לבושים, ואם תרצה אמרו שעומדין לבושין כצורתו אותן לבושים שנקברו בהם כדי שיכיר כל אחד ואחד מתו, שבא בדרך שהלך ולא יאמרו אחרים הם, כמו שאמרו בחיגר וסומה, הילך חיגר עומד חיגר, הילך סומה עומד סומה, כדי שלא יאמרו אחרים הם, ודברי אגדה הם ואין משיבין מהם.

ומה שיגלה לך שאין כל המצוות בטלות לאחר התchiaה, מתיים שהחיה יחזקאל לדעת האומר בפרק חלק שהיא ממש כן, ואתם ודאי לא נפטרו הם וזורען מן המצוות וכבר אמרו שם אמרת היה ואני מבני בניהם ואלו תפילין שהניח לי אבא מהם היו. ומה שאמרו בפ"ק דע"ז היום לעשותם ולא למחור לעשותם, "מהחר" האמור שם הוא יום הדין שהוא עולם הנשמות. ומה שיגלה לך זה, אמרם שם: היום לעשותם ולא למחור לעשותם, היום לעשותם ולא היום לבבל שכון, ככלומר, אלא למחור, אם כן "מהחר" האמור שם הוא זמן קיבול השכר האמתי ורק בעולם של הנשמות שהוא יום הדין לכל האומות ולא לאחר התchiaה מיד וכל שכן בימות המשיח שבאותו זמן אין דבר מתחדש יותר מן הנוגג עתה וכמו שאמרו בשפת: אין בין העולם הזה לימות המשיח אלא שעבוד מלכויות בלבד. ומה שייחס לך עוד וזה שאין מה שנאמר שם בעובודה וורה לאחר התchiaה, הוא מה שהביאו שם הדברים בשם ר' יהושע בן לוי שלא שם מהלוקת עד שהקשו ממנה בדרך הפשיטותומי מצו עבדי הци והאמר ר' יהושע בן לוי היום לעשותם ולא למחור לעשותם, ואם בדברי הטוען עליינו שמצוות בטלות לעתיד לבא האמור בנדזה והיום לעשותם ולא למחור לעשותם האמור בעובודה וורה הכוונה לשניהם אחת, אם כן איך הקשה בע"ז דרכ פשיטות מדר' יהושע בן לוי כיילו הוא דבר שאין בו מחלוקת שהמצוות בטילות לעתיד לבא, והלא ר' אמי חולק בדבר ואמר שאין בטילות. ואם הקשה שלא לדעת ר' אמי, היה להם לומר: בשלמא לר' אמי דאמר אין מצוות בטילות, אלא ר' יהושע בן לוי ולרוב יוסף דאמר מצוות בטילות מאי אייכא למימור, שכן דרך בכל המקומות כיוצא בהו כדיוע לכל מי שנחטא בתלמידך. ועוד שם הביאו ראייה מהיום לעשותם ובנדזה הביאוה מבמתים חפשי, זו ראייה מוכרתת למי שאינו מתעקש ואני מוציא דעתנו אל צד הנטיה לרצון.

ומה שאמרו שם בע"ז שהאומות תנוה לנו מרأس ונעננה, ר"ל התורה, ואמרו כי מפני שאין הקב"ה בא בטרוניא אצל בריותיו הוא נותן להם מצוות סוכה ומוציא חמה מנורתקה והם מתחממים וקצחים ובועטים ויזוצאים, כל זה דרך משל שנוטן להם עניין בעולם הנשמות כעין סוכה שמננו יודע שהחיי קצחים במצוות כשגייעם הטורה בהם, בדרך שהגענו מהם לישראל בועלם גשמי. ודומה לו מה שאמרו שם אין גהינום לעתיד לבא אלא הקב"ה מוציא חמה מנורתקה, רשותים נדונים בה, שנאמר ולהת אתם היום הבא, וצדיקים מתעדנים בה, שנאמר שם צדקה ומרופה בכנפה. וגהינום כבר נודע שהוא נאמר בכל מקום בועלם הנשמות, ועכ"ז לנמנע לומר שהשמש תלהTEM ושהצדיקים מתעדנים בה, אך ע"פ שאין המשם הזה הגשמי פועל בנסיבות בחומו ולא מעדן בעידונו, רק שם משלים וرمזים לדברים דקים פנימיים שהם נרמזים במשל המשם, וככה במצוות הסוכה והשימוש המרתיה הייצא מנורתקו והצדיקים מתעדנים בו והוו להם לצדקה ומרופה.

הנה הארכתי בדברים אלו מפני שכח הטוענים עליינו באים בעקביפין מצד דברים אלו, והכוונה להם לומר שאין מצוות התורה עלינו עולמית ולא ניתנו רק לזמן, וסבירים שעם הودאה החכמים שיש להם זמן ובTELות בזמן, אם כן ניתן רשות לבעל הדין לחוק ולומר שמתבמלות אף בזמן מן הזמנים בעולם הזה, ועתה חיזקנו האמת בגלוות דעת רבותינו ז"ל שאינו על המצד שהבינו וشنשתבשו בו.

(6) גמ' ברכות (יב:)

אמר רבי אחיו בן זוטרתי אמר רבי יהודה בר זבדיא: בקשׁו לקבוע פרשת בלק בקריאת שמע, ומפני מה לא קבעוה - משום טורה צבור. מי טעמא? אילימא משום דכתיב בה: (במדבר כ"ג) אל מצאים מצרים - לימא פרשת רבית ופרשת משkolot דכתיב בהן יציאת מצרים! - אלא אמר רבי יוסי בר אבין: משום דכתיב בה האי קרא: (במדבר כ"ד) קרע שככ'caeiri וככלבאי מי יקימנו. - ולימא האי פסוקא ותו לא! - גמ'יר: כל פרשה דפסקה משה רבינו - פסקין, דלא פסקה משה רבינו - לא פסקין. פרשת ציצית מפני מה קבעוה? אמר רבי יהודה בר חביבא: מפני שיש בה חמשה דברים: מצוות ציצית, יציאת מצרים, עלול מצוות, ודרעת מינימ, הרהור עבירה, והרהור עבודה זרה. בשלמא הני תלת - מפרשן; עול מצוות - דכתיב: (במדבר ט"ו) וראיתם אותו זכרתם את כל מצוות ה, ציצית - דכתיב: ועשו להם ציצית וגוי, יציאת מצרים - דכתיב: אשר הווצאתי וגומר, אלא דעת מינימ, הרהור עבירה, והרהור עבודה זרה מניין? - דתניא: אחרי לבכם - זו מינות, וכן הוא אומר: (טהילים י"ד) אמר נבל בלבו אין אלהים, אחרי עיניים - זה הרהור עבירה, שנאמר: (שופטים י"ד) ויאמר שמשון אל אביו אותה קח לי כי היא ישירה בעיני, אתם זוניים - זה הרהור עבודה זרה, וכן הוא אומר: (שופטים ח) ויזנו אחרי הבעלים.

(7) גמ' ברכות (יג:)

תנו רבנן: (דברים ו') שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד - עד כאן צריכה כוונת הלב, דברי רבי מאיר. אמר רבא: הלכה כרבו מאיר. תניא, סומכים אומר: כל המאריך באחד - מאריכין לו ימי וشنותיו. אמר רב אחא בר יעקב: ובDALITY. אמר רב אשיש: ובבלבד שלא יחתוף בחיה". רבי ירמיה הוה יתריב קמיה דרבי חייא בר בא] חזיה דהוה מאrik טובא. אמר ליה: כיון דAMILICHIAה למעלה ולמטה ולארכעה רוחות השמים,תו לא צריכת.

(8) גמ' מגילה (ו:)

משנה. קראו את המגילה באדר הראשון ונתעbara השנה - קורין אותה באדר שני. אין בין אדר הראשון לאדר השני אלא קריית המגילה, ומתנות לאביוינו. גمرا. הא לעניין סדר פרשיות - זה וזה שווין. מני מתניתין? לא תנא קמא, ולא רבי אליעזר ברבי יוסי, ולא רבנן בן גמליאל. דתניא: קראו את המגילה באדר הראשון ונתעbara השנה - קורין אותה באדר השני, שכל מצוות שנוגגות בשני נוגגות

בראשון חוץ מękרא מגילהה. רבוי אליעזר ברבי יוסי אומר: אין קורין אותה באדר השני, שכל מצות שנוהגות בשני נוהגות בראשון. רבנן שמעון בן גמליאל אומר משום רבבי יוסי: אף קורין אותה באדר השני, שכל מצות שנוהגות בשני אין נוהגות בראשון. ושווין בהספֶד ובתענית שאסוריין בזזה ובזזה. - רבנן שמעון בן גמליאל הינו תנא קמא! - אמר רב פפא: סדר פרשיות איכא בינוייה. דתנא קמא סבר: לכתהילה בשני, ואי עבד ברראשון - עבד, בר מękרא מגילה דאך על גב דקרו ברראשון קרו בשני, ורבוי אליעזר ברבי יוסי סבר: אפלו מקרא מגילה לכתהילה בראשון. ורבנן שמעון בן גמליאל סבר: אפלו סדר פרשיות, אי קרו בראשון - קרו בשני. מנין? אי תנא קמא - קשייא מתנות, אי רבוי אליעזר ברבי יוסי - קשייא נמי מקרא מגילה. אי רבנן שמעון בן גמליאל - קשייא סדר פרשיות! - לעולם תנא קמא, ותנא מקרא מגילה והוא הרין מתנות לאביזרים, דהא בהא תלייא. ואילו בעית אימא: לעולם רבנן שמעון בן גמליאל היא, ומתניתין חסורי מיחסרה, והכי קתני: אין בין ארבעה עשר שבادر הראשון לארבעה עשר שבادر השני אלא מקרא מגילה ומתנות, הא לענין הספֶד ותענית - זה וזה שווין. ואילו סדר פרשיות לא מיררי. אמר רב הייא בר אבין אמר רבבי יוחנן: הלכתא כרבען שמעון בן גמליאל שאמר משום רבבי יוסי. אמר רבבי יוחנן: ושניהם מקרא אחד דרשו: בכל שנה ושנה. רבוי אליעזר ברבי יוסי סבר: בכל שנה ושנה, מה כל שנה ושנה אדר הסמוך לשבעת - אף כאן אדר הסמוך לשבעת, ורבנן שמעון בן גמליאל סבר: בכל שנה ושנה, מה כל שנה ושנה אדר הסמוך ליניסן - אף כאן אדר הסמוך ליניסן. בשלמא ורבוי אליעזר ברבי יוסי - מסתבר טעםא, דאין מעבירין על המצוות, אלא רבנן שמעון בן גמליאל Mai טעםא? אמר רב כי טבי: טעםא דרבי שמעון בן גמליאל מסמך גאולה לגאולה עדיף. רבוי אליעזר אמר: טעםא דרבנן שמעון בן גמליאל מהכא, דכתיב לקים את אגרת הפרסים הזאת השנית. ואיצטריך למיכתב

(9) רמב"ן עה"ת (שמות יג:טו)

... אם כן האותות והሞפחים הגדולים עדים נאמנים באמונת הבורה ובתוරה כליה:
ובעברו כי הקב"ה לא יעשה אותן ומפתה בכל דור לעניי כל רישע או כופר, יצוה אותן שנעשה חמיד זכרון ואות לאשר ראו עינינו, ונעתיק הדבר אל בנינו, ובניהם לבניהם, ובניהם לדור אחרון. והחמי מאד בעניין הזה כמו שחיביב כרת באכילת חמץ (לעיל יב טו) ובעזיבת הפסח (במדבר ט יג), והצrix שכתב כל מה שנראה אלינו באותות ובמופחים על ידינו ועל בין עינינו, ולכתבו אותו עוד על פתחי הבתים במזוזות, ושנוציר זה בפיינו בברך ובברך, כמו שאמרו (ברכות כא א) אמרת ויציב דאוריתא,
מה מה שכתב (דברים טז ג) למען תזכיר את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך, ושנעשה סכה בכל שנה: